

Kerk, dan
institutiële

Of, om het in wat meer populaire taal samen te vatten: de Heere Jezus gaf aan Zijn Kerk de zeer gewichtige taak

om den inhoud der Heilige Schrift op te nemen in het menschelijk bewustzijn; in dat bewustzijn met de leugen, die er tegenover staat, te laten worstelen; en als vrucht van deze worsteling tot een zoodanige Belijdenis van het goddelijk mysterie te geraken, dat ze als uit ons menschelijk bewustzijn werd teruggegeven; en wel teruggegeven in zulk een taal en in zulke bewoordingen, als, ter afwering van elke ketterij, door ons menschelijk bewustzijn geëischt werd.

En meen nu niet, dat deze arbeid der Christelijke Kerk om, tegenover de leugen en ter afsnijding van alle ketterij, den inhoud der Heilige Schrift uit het menschelijk bewustzijn te reproducereen, alleen een inspanning van het denken vorderde en dus uitsluitend op de kracht der hersenen en de studie der geleerden aankwam. Zoo lag het volstrekt niet. Integendeel is de Belijdenis der waarheid nooit één enkele stroospier verder gekomen, zoolang het een steekspel tusschen de godgeleerden bleef en eerst dan, als heel de kerk, in al haar rangen en standen aan zulk een strijd deelnam, en al het volk er over sprak en er over dacht en er in meeleefde, ja, als ten slotte de volkstoestand er door beheerscht en de internationale verhoudingen er naar geregeld werden, eerst dan is er winste voor de Belijdenis tegenover de ketterij geweest¹⁾.

Een Confessie wordt dan ook steeds in den nood der Kerk geboren en is alzoo

in haar kern nooit een theologisch opstel, maar een noodkreet der ziel en een kreet van verrukking over de groetheid van Gods ontfermingen.

Men gaat daar niet zoo eens voor zitten; men benoemt daar geen Commissie voor; men pluist dat niet uit.

Neen, zulk een Confessie is voor den Gereformeerde poëzie, een lied der ziele, een kunststuk, product van Geestes-genie in de ziel van een daartoe door God bereid instrument.

Er is niet een zekere heer De Bres, die zeker opstel van artikelen samenlijmt en dit nu aan een Synode toezendt, om het te laten keuren. Neen, maar er is de levende God, die zich ontfermt over zijn wegzinkende Kerk, en nu een De Bres doet geboren worden en hem tot een instrument bereidt en met zijn Geest in hem werkt, en er het geloofsalied in artikel-strophen uit doet komen, en het nu aan zijn Kerk brengt en tot haar spreekt: „Ziehier het woord naar uw hart!“²⁾

Samenvattend kunnen we dus Kuypers opinie als volgt weergeven:

1o. De Kerk, speciaal in haar geïnstitueerde gestalte, assimileert en reproduceert den waarheidsinhoud der Heilige Schrift en fixeert die in haar dogma of belijdenis.

2o. De Kerk spreekt in haar belijdenis steeds de Waarheid der Schrift uit; de Schrift „ligt onder“ en „klinkt door“ de belijdenis.

3o. Deze daad der Kerk is naar haar aard niet wetenschappelijk van karakter.

4o. Het resultaat van die daad is dus ook uiteraard niet een wetenschappelijke theorie.

5o. Wel heeft de wetenschap invloed op deze belijdenisfixatie, doch slechts een invloed, ten deele naast, ten deele beneden die van andere factoren.

6o. Hieruit volgt, dat de belijdenis gezag heeft over de wetenschap en niet de wetenschap over de belijdenis.

7o. Eveneens volgt hierna, dat de belijdenis nooit mag geïnterpreteerd worden naar een wetenschappelijke theorie.

8o. En tevens, dat de belijdenis als geloofsbelijdenis der Kerk geïnterpreteerd moet worden. Deze interpretatie draagt een historisch karakter, want nagegaan moet worden hoe de Kerk zelve, blijkens haar eigen uitspraken en handelingen den inhoud van de belijdenis heeft verstaan en welk gezag zij aan haar belijdenis heeft toegekend.

H.

G. V.

1) Encyclopaedie der Heilige Godgeleerdheid, III, p. 352. Eénlede cursiv. zijn in de citaten aangebracht.

2) Idem, p. 353/4.

3) Idem, p. 354/5.

4) Idem, p. 408/9.

5) Idem, p. 359.

6) „De Heraut“, No. 486, 17 April 1887.

7) Revisie der Revisielegende, p. 80.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

Betekenis van het milieu.

Blijkens den ijver voor de oprichting van Christelijke Scholen is er onder ons wel een erkennen van den invloed van het milieu. We stichten die scholen toch niet alleen, omdat we alleen een anders georiënteerd onderwijs voor onze kinderen begeerden, maar ook, omdat we dat onderwijs wilden gegeven zien in een ander milieu, in een andere sfeer. De gedraging van de onderwijzers, de geest onder de leerlingen onderling, dat alles achten we van meet af voor de kinderen van groot belang. Daarom is onze school nooit een

copie van een neutrale school, plus nog het vak Bijbelsche Geschiedenis. Niet alleen de leer, ook de beleving van ouders en onderwijzers is in de opvoeding van groot gewicht.

Daarom dienen we er ons ook terdege rekenschap van te geven, welke de meest invloedrijke milieu-factoren zijn. Vooral is dat noodig, wanneer we met moeilijk opvoedbare kinderen te doen krijgen. We hebben dan, evenals de arts bij een lichamelijke kranke, ons de vraag te stellen, welke oorzaken er voor het kwaad bestaan. Daarvoor moeten we dan allereerst met de huiselijke toestanden op de hoogte zijn. Heeft zoo'n kind b.v. een stiefvader of een stiefmoeder, of zijn beide ouders vroeg gestorven en wordt het in een inrichting opgevoed? Het antwoord op deze vragen moet al van bijzonder groot gewicht worden geacht.

Zoo is in onze dagen ook van groote betekenis, wanneer de vader is gemobiliseerd en moeder zich dus alleen voor de taak der opvoeding ziet gesteld. Merkwaardig is ook de grootte van het gezin. De kinderen uit kleine gezinnen leveren vaak meer moeite op, dan de kinderen uit groote gezinnen, die zoo dagelijks weg niet met veel pretenties voor den dag behoeven te komen.

1) Sprekt wel vanzelf, dat de economische toestanden in dezen ook een invloedrijk woord mee spreken. Is vader veel van huis? Gaat hij 's morgens al vroeg weg en komt hij laat thuis? Of is hij misschien van Maandag tot Zaterdag afwezig. Een bedrijf aan huis is ook van invloed. Dat brengt de kinderen vaak met heel wat menschen in aanraking. En ieder weet, van welke betekenis het is, wanneer moeder ook een deel van den dag of een deel van de week de deur uit moet, om nog wat bij te verdienen. Ook de ruimte van de woning, de gelegenheid voor arbeid en spel en ook de inrichting van de slaapplekken zijn belangrijke milieu-scheppende factoren.

Verder wijzen de mannen, die deze dingen aan een nauwkeurig onderzoek onderworpen hebben, ons op de beteekenis van het wonen in de stad of in het dorp. Meent men wel eens, dat de stad als woonplaats maar veel voor heeft, men mag toch niet over het hoofd zien, dat het dorpsmilieu dichter bij de natuur en bij de natuurlijke verhoudingen leeft, al zijn daarin ook wel weer nadelen te vinden.

Veel invloed moet zeer stellig worden toegekend aan den geest in het gezin. We denken daarbij eerst aan de wijze, waarop de ouders met elkaar leven. Is daar de geest van liefde en vertrouwen, van verdraagzaamheid en toewijding, of hapert daar wel eens wat aan? Hier is de wondeplek van menig modern gezin, waar ten slotte echtscheiding gevolgd is. Wie wel eens met kinderen uit dergelijke gezinnen gesproken heeft, weet, hoe schadelijk de tooneelen, die den kinderen niet altijd gespaard bleven, gewerkt hebben. 't Is zeer diep te betreuren, dat niet alle gezinnen, die zich met den naam Christelijk willen sieren, van deze smetten zijn vrijgebleven. Hier is een krachtige prikkel, om, al ware het alleen ter wille van de kinderen, bij elkaar te blijven, de kinderen een harmonieus, vredelievend milieu te bereiden.

Wat de kinderen ook dadelijk aan ons merken? Of we onze rechten en onze plichten in en voor de samenleving kennen en betrachten. Moeilijke tijden, als wij weer beleven, stellen in dit opzicht ook hooge eischen. Voegen de ouders zich gewillig onder de maatregelen van de distributie, doen ze van harte mee, wanneer er extra hulp moet worden geboden, dan krijgen de kinderen daardoor indrukken mee, die niet zullen nalaten, het geheele leven door, hun invloed te doen gelden.

Veel waarde moet ook worden gehecht aan de vraag, of de ouders veel belang stellen in de schoolprestaties van de kinderen. Is er nooit eenige belangstelling thuis voor wat op school gebeurt, dan verslapt ook gemakkelijk de ijver van de kinderen. Interesseeren de ouders zich voor de beroepskeuze en raadplegen ze ook daarin de school, dan worden deze twee belangrijke levenssferen van het kind al zeer dicht bij elkaar gebracht. En laten we nooit het belangrijke punt van den vrijen tijd vergeten. Sturen we de kinderen de deur maar uit, of zoeken wij hun nuttige bezigheid te geven? Zonder twijfel is hier een belangrijk punt voor het milieu dat wij scheppen.

En eindelijk komt de alles-beslissende vraag, hoe de religieuze verhoudingen in het gezin zijn: gebed, lectuur, zang, kerkgaan, verzorging der armen.

Hooren onze kinderen wel eens geestelijke gesprekken, of is het vaak erg alledaagsch, wat ze beluisteren? En verliest het gesprek na de preek zich nog in critiek op den dominé?

We hebben in de organisatie van ons Christelijk leven inderdaad rijke voorrechten. Kerk en school en vereniging bieden gelegenheid, ook onze kinderen mee te doen leven in allen Christelijken arbeid. Welke rol zien ze ons daarin nu spelen? Genieten we maar alleen, of zien ze ons ook mee-ijveren? We mogen er gerust aan denken, dat een opbouwend milieu gevormd wordt, niet door een enkel zeer gepast woord, of door een zware vermaning, maar dat daaraan vooraf moet gaan een leven, dat getuigt van gehoorzaamheid aan de voor dat leven als geldig erkende wet.

Gr.

G. MEIMA.

Graven aan het begin.

In „Opbouw“ (vrijzinnig) lezen we:

„Een ey is een nieu stenen graf. Dat daerin is, schijnt doodt, maar het en kan weder leevende uytbreeken. Het is een beeldt van ons Heeren Verrijzenisse.“

Met deze woorden gaf een Nederlandsche schrijver, vier, vijf eeuwen geleden, uiting aan zijn opvattingen over het ei. De gedachte, die hij uitsprak, was niet nieuw: Zij was al zoo oud als het Christendom zelf, ja, hoogstwaarschijnlijk gaat de symboliek van het ei: de opstanding van het leven uit een witmarmoren graf, tientallen eeuwen verder terug.

Een ei een graf?

Maar het graf pleegt aan het eind te komen, niet aan het begin.

Een critiek van Willem de Mérode.

In het roomsch-katholieke Tijdschrift „De Nieuwe Eeuw“ lezen we volgend artikel onder den titel „Ongezouten critiek van Willem de Mérode“:

De dichter Willem de Mérode, het vorig jaar gestorven, liet een rijk poëtisch oeuvre na, maar critieken schreef hij niet of weinig. Daarom is zoo merkwaardig een artikel, dat hij in 1937 heeft geschreven, met de bedoeling om het te publiceren, maar dat toen niet gedrukt werd. Hij stelde het n.l. een van zijn vrienden ter hand, die om praktische redenen de openbaarmaking uitstelde, maar nu, na zijn dood, geen redenen meer zag om het langer ongedrukt te laten. Het verscheen in de Maart-aflevering van „Groot-Nederland“ en het blijft een scherpe critiek te zijn op de literaire bedrijvigheid van tal van vertegenwoordigers der jonge Protestantische letterkunde.

„Het is, zoo schreef de Mérode, bij de groep christelijke letterkundigen tegenwoordig een vreemde boel. Houwink is zoo tuk op een zieltje, dat hij ieder die met een beetje pathos het woord „God“ uitsprekt bij de christelijke literatuur rekent. Slauerhoff is op een geweldige gedreven wind, veroorzaakt door Houwinks artikel en dat van Tom de Bruin, van uit „Opwaartsche Wegen“ ten hemel gevaren, bij het geklank der snaren van Magdalena Ypma. Voorwaar, men wordt hier gemakkelijker zalig, en, wie weet, heilig, dan bij de Moederkerk. Verwey is voor Houwink nog niet heelemaal maar toch al een heel eind Christen. Er zijn wel verzen bij hem te vinden, die uit hun verband genomen, hem geheel zaligen.

Langzaam maar zeker stuwt Houwink zijn tijdschrift naar de troebele wateren der humaniteit. Lees zijn artikelen in „Opwaartsche W(egen)“, „Algemeen Weekblad“ (voor Christendom en Cultuur) en de Utrechtsche bladen, en men staat versteld hoe ver zijn slingerboog wel gaat. Van een recht, positief Christelijk gericht zijn is geen sprake.

En de medewerkers? Ze kibbelen erover, of ze protestantsche jongeren of jonge protestanten zijn. Christelijk? Wie vraagt daar naar?

Eekhout heeft op „het“ boek van de protestantsche jongeren wel wijzelijk het woord christelijk weggelaten. Hij is immers zelf „op zoek naar God“, als naar zoo'n soort zwevend schaaakbord? Wel heeft hij een poos tusschen Prof. de Groot en Dr de Vrijer geloopt, maar hij is nu aangekomen in de literaire Revue, waar niet veel van God, dan zijn negatie te vinden is.

Het is zonderling, dat de chr. pers nog nooit ontdekt heeft, hoe weinig christeliks er in zijn boeken is. Ja, ja, God komt er in voor. Maar de duivel heeft evenveel Godsgeloof.

Wilma verdringt ons in een teil vol wasige woorden. „Het gaat maar om het Koninkrijk, zie je?“ Zegt u het maar wat dat is, zonder nadere definitie. „Het gaat maar om het Derde Rijk, zie je?“ zegt mij evenveel. Zonder verklaring is dit niets dan klare onzin. Het wordt tijd dat de oogen eens opengaan en ook deze romans eens op hun positief christelijk zijn onderzocht worden. Laat „De Standaard“ dat eens doen.

O, in veel verzen komt God en Christus wel voor, evenals in romans en novellen, maar nergens bijna durven deze menschen zeggen: „Jezus, uw verzoenend sterven blijft het rustpunt van mijn hart“. Als Christus hun een baantje en een borrel verschaft is het allang goed. De Oxfordgroep en Möttingen schijnen hen alleen te dienen om het aardsche leven beter en prettiger te maken. En de orthodoxen? Daar zijn de recepten van Magdalena Ypma goed genoeg voor. Ze worden gehaat met een volkomen haat. Het positieve is zoo lastig. Christus volgen, goed? Maar alsjeblieft geen kruis dragen; zoo gauw het tegen onzen wil en ons verstand gaat, vragen ze of God misschien de duivel niet is. Daar is tenslotte nog de criticus Meertens die zijn peetkind Leo van Breen in de chr. literatuur wou inleiden. Maar deze jonge man was van het christelijke noch van Meertens gediend en verliet beiden.

Het is goed om andersdenkenden niet hard af te stooten, het is goed hen desnoods door plaatsing van hun werk te helpen, maar we moeten ze niet met geweld tot christenen maken, waar ze vaak zelf om lachen. Wie zoo doen, zijn geen leiders voor onmondigen, maar een gevaar; ze helpen van den wal in de sloot. De christelijk protestantsche literatuur zal nooit iets worden, tenzij er bezinning komt, op het eigen en op het gemeenschappelijk geloof. Geen marchandeeren. Beter alleen op den brandstapel dan samen aan een fuif. Het is voor hen zelf en voor onze geheele letterkunde te hopen, dat de christelijke literatuur, zij het protestantsch jong of jong protestant deemoedig wor-